

Dobří luňáci **SE VRACEJÍ**

Horký vzduch se chvěje, slunce pálí do zad a tam v dáli nad polem se vznášší silueta dravce. Je to určitě on, jen chvilku počkám, než se natočí tak, abych viděl na ocas, a již není pochyb. Luňák! Dravec, jehož pozorování je vždy vzruchem při procházce krajinou, dravec, který je tu doma. Jsme na samém okraji Polabí, v téměř rovinatém kraji, jehož podobu určují řeky: kdysi samotné Labe, nyní vody cidlinské a bystrické. Oba druhy našich luňáků mají rády přítomnost vodních ploch, literatura však praví, že luňák červený není tak závislý na přítomnosti vody jako luňák hnědý a častěji obsazuje i nevelké polní remízky v otevřené krajině. Oba druhy ovšem mohou hnízdit ve společných biotopech, nezřídka na téže lokalitě a dle mých vlastních zkušeností i poměrně daleko od vody. Hnízda jsou zpravidla na listnatých stromech, v jihomoravských lužních lesích hlavně na dubech, na Tachovsku v polních remízcích zase nejčastěji na borovici, na Králověhradecku častěji na topolech.

Dravci to jsou stále poměrně vzácní, přestože jejich početnost pomalu roste. U luňáka červeného se početnost v ČR odhaduje na zhruba 300 párů, u luňáka hnědého zhruba na polovinu. Také v západní části bývalého okresu Hradec Králové ještě na přelomu nového milénia byly oba druhy luňáků opravdovou vzácností. Od roku 2008 však v oblasti Novobydžovska a Chlumecka jednotlivé páry obou druhů hnízdí. Významným milníkem bylo nalezení hnízdiště u obce Hlušice, kde oba luňáci hnízdili několik let jen pár desítek metrů od sebe. Dramatickou událostí bylo nalezení otráveného samce luňáka červeného přímo na hnízdišti v dubnu 2016. Samice, která zůstala sedět na snůšce nedaleko nálezu otráveného partnera, bez pomoci samce nemohla zdárně odchovat mláďata a snůšku opustila. Nedaleko nálezu otráveného luňáka červeného byl v letních měsících nalezen také kadáver luňáka hnědého, u něhož se již s jistotou nepodařilo určit příčinu úhynu. Každopádně ani luňáci hnědí v roce 2016 mláďata nevyvedli a hnízdiště obou druhů luňáků zanikla. Další předpokládané hnízdiště luňáků červených u Chlumce nad Cidlinou v roce 2016 zůstalo nedohledáno.

Pole, louky, liniová a rozptýlená zeleň a vodní plochy – Chlumecko, kraj luňáků. Foto: L. Kadava

Přesto luňáci z Novobydžovska a Chlumecka nevyumizeli. V roce 2017 bylo nalezeno nové hnízdo luňáků červených v nivě řeky Cidliny jen několik kilometrů severně od zaniklého hnízdiště. Z této oblasti pochází i pozorování luňáka hnědého v hnízdní době, avšak pouze jediné. V tomto roce se navíc oba druhy luňáků začaly objevovat v hnízdní době východně od Chlumce nad Cidlinou až po obec Kratonohy. V roce 2017 se v této oblasti dokonce podařilo najít nové hnízdo luňáka červeného, avšak tento pár mláďata nevyvedl a hnízdo ptáci opustili v období inkubace snůšky. Jednou z uvažovaných příčin může být nezkušenost mladého páru. Ve třetí dubnové dekádě roku 2017 byl pozorován v blízkém okolí také jeden pár luňáků hnědých. Teprve však v roce 2018 se podařilo prokázat úspěšné hnízdění obou druhů ve zdejší širší nivě říčky Byst-

řice. Luňák červený byl zjištěn poprvé až 28. května. Také v červnu a zejména v červenci zde byli luňáci pozorováni. Podstatné bylo pozorování jednoho dospělého, který 7. července nesl potravu do míst, kde jsem mlhavě tušil hnízdo. Nehledal jsem je – stačilo počkat do 27. července, kdy v poli v blízkosti předpokládaného hnízdiště seděl jeden dospělý pták s čerstvě vyvedeným mládětem.

Paradoxně jen o několik stovek metrů vedle měli svoji domácnost také luňáci hnědí. Poprvé je zde zastihl Dušan Rak 1. května, kdy podle pozorovatele hledali místo k hnízdění. Předpoklad zkušeného ornitologa se vyplnil a v místě byla od 3. do 23. srpna opakovaně pozorována rodinka s dvěma vyvedenými mláďaty. Prakticky každá návštěva oblasti východně od Chlumce v červenci a v srpnu s se-

Hnízdo luňáka červeného, nalezené na Chlumecku a opuštěné během počátečních fází hnízdění. Foto: L. Kadava

Mladý luňák hnědý, Chlumecko, srpen 2018. Foto: L. Kadava

bou nesla zážitek při setkání s luňáky. Oba druhy z hnízdišť odlétly ve třetí srpnové dekádě.

Novobydžovsko a Chlumecko je v případě obou druhů luňáků stále východní výspou širší hnízdní oblasti v Polabí zahrnující Nymbursko či Ptačí ob-

last Rožďalovické rybníky. Právě odtud lze předpokládat šíření obou druhů luňáků jak směrem na východ na Královéhradecko, tak v posledních několika letech k jihu na Kolínsko i Kutnohorsko.

Lukáš Kadava